

Có Những Niềm Riêng

Đôi khi lái xe ở ngoài đường, ngừng ở chỗ đèn đỏ, hay ngồi trong xe chờ ở đèn xanh, nhìn dòng xe cộ ngược xuôi qua lại, nhìn những người đi xe đạp chăm chú đạp xe lách bên này, lách bên kia, nhìn những người đi bộ đi qua đường, người thì thông thả, người thì cắm cúi đi như chạy, tôi vẫn thường tự hỏi là bao nhiêu con người mình nhìn thấy chung quanh kia là biết bao nhiêu là tâm trạng vui buồn khác nhau.

Phần đông thì có đời sống bình thường, ngày hai buổi đi làm, đời êm ả như mặt nước hồ thu. Nhưng chắc chắn là phải có những mảnh đời khác biệt, có thể người thì vui như Tết vì mới được một việc làm trả lương cao sau bao nhiêu ngày thất nghiệp, trái lại có người thì mới bị mất việc, đang lo lắng không biết đời sống của mình và vợ con mình rồi đây sẽ ra sao. Người thì trong lòng rộn rã đi mua áo cưới sẵn sàng cho một đời loan phụng hòa minh, người thì u sầu quay quắt không biết cách nào thoát khỏi người chồng bạc ác vũ phu... mỗi người chung quanh tôi trong cõi đời này đều có những niềm riêng, mỗi nhà mỗi cảnh, không cảnh nào giống cảnh nào.

Những cây lan của tôi, với mọi người thì chỉ là những loài thực vật vô tri vô giác, nhưng dưới mắt tôi, ngàn cây lan là ngàn người bạn thân thiết của tôi với ngàn đời sống và tâm tình khác nhau. Vì Seattle khí hậu không được ấm áp như những nơi dưới miền Nam như Florida hay California, thú chơi lan của tôi trở nên vất vả nhiều hơn khi tôi còn ở chỗ ấm áp. Tuy khó khăn vì thời tiết như vậy, những cây lan của tôi dường như vẫn cố gắng để có đời sống bình thường, sinh con đẻ cái, nở hoa đúng mùa cho tôi chiêm ngưỡng, đều đặn đúng theo sách vở của những nhà thực vật học đã viết ra.

Nhưng giữa những cây lan bình thường đó, có vài cây nổi bật hẳn lên, luôn luôn làm tôi phải chú ý vì tính cách đặc biệt của chúng. Đặc biệt vì có những cây nở hoa từ lúc tôi mua mang về nhà không ngừng một ngày nào, và ngược lại có những cây tôi đã có từ bảy đến mười năm rồi mà vẫn chưa bao giờ được nhìn thấy kết nụ nở hoa, dù chỉ là một lần.

Đứng đầu trong những cây lan không khi nào chịu ra hoa là ba cây *Dendrobium chryseum* li lợm, khi tôi mua mấy cây này mười năm về trước, cây đã được chủ vườn xếp vào hạng BS blooming size, có nghĩa là cây lan đã đến tuổi dậy thì, sẵn sàng nở hoa. Tôi mang về bắt đầu chăm bón, mùa Xuân âm áp tôi tưới phân cho cây ra hoa, chờ không thấy gì. Đến mùa Hạ tôi lại tiếp tục bón phân, vẫn không thấy hoa. Đến mùa Thu, tôi lại ráng tưới phân cho cây thêm một lần nữa, chỉ thấy cây con mọc từ dưới gốc mà thôi, bụi lan lúc nào cũng trông tươi mơn mớn như bó rau muống mới vớt ở dưới ao lên. Năm nay là năm thứ mười, cây lan vẫn xanh tốt như ngày mới về vườn của tôi. Mỗi năm cả ba cây nào cũng ra thêm vài cây con như để an ủi tôi, và vẫn chỉ có thế.

Cây *Dendrobium hasseltii* cũng li không thua gì ba cây *Dendrobium chryseum*. Tám năm rồi

năm nào cũng ra cây con, những cái cành màu tím và lá xanh mát mắt như cây mồng tơi giống như tên gọi nôm na của nó là Spinach orchid. Cây lan này tôi cần tưới hàng ngày, mỗi lần tưới là lòng tôi đầy hy vọng, nâng cây lan ngang tầm mắt, ráng căng mắt ra nhìn vào đầu cành xem có thấy một tí nụ hoa nào xuất hiện không?

Năm cây *Maxillaria sophronitis* lá nhỏ như ngón tay, lúc nào cũng xanh mướt. Tôi làm đúng như những gì đã học hỏi được trên *internet* là để chỗ mát và râm, tưới hàng ngày, không dám treo ra chỗ nắng. Lá vẫn xanh tốt, chỉ có hoa là có mỗi mắt tìm mỗi khi tưới cũng không thể nào ra, không nảy ra một cái nụ được mặc dù tôi đã dùng đủ mọi cách, treo năm cây ở năm chỗ khác nhau để mong rằng những vùng tiểu khí hậu thay đổi, ảnh hưởng đến sự ra hoa của cây lan không.

Còn cây *Sophronitis cernua*, bây giờ họ đổi tên ra là *Cattleya cernua*, thường thì ai mà trồng loại lan này thì sẽ thấy hoa màu cam. Cây của tôi thì chủ vườn lan lại quảng cáo là sẽ ra hoa màu vàng, tôi có tật xấu mê của lạ, nghe vậy nên mua ngay. Giá mua cây này đắt gấp bốn lần có hoa màu cam. Tôi tiếc cây lan nhỏ xíu có bốn cái lá mà phải trả đến 80 đô la nên chăm nom cây lan kỹ lắm, hết mang ra chỗ thật sáng, rồi lại đổi đến chỗ có bóng mát. Kết quả là lá con thì có ra mỗi năm, còn hoa thì vẫn biệt vô âm tín. Đến khi khám

phá ra là nó chính là một loại *Cattleya* tí hon, thì tôi lại săn sóc cây lan y hệt như săn sóc những cây *Cattleya* khác của tôi là, để chỗ hứng được nắng sớm và nắng chiều lúc gần tàn, đến nay vẫn chưa thấy nhúc nhích gì. Nhiều khi nhìn cây lan, tôi nhủ thầm, thôi cứ cố gắng ra hoa đi, màu cam hay màu vàng gì cũng được, không đòi hỏi phải ra hoa màu vàng nữa. Dễ dãi đến như thế mà hoa màu vàng đã không nở thì thôi mà hoa màu cam cũng biệt vô âm tín.

Cây lan lai giống giữa *Christensonia vietnamica* và *Neofinetia falcata* thì cũng vì tình trạng mê của lạ nên mua. Vào tiệm bán lan, thấy cây xanh tốt, đọc cái bảng tên thấy hay hay, phục người nào nghĩ ra cho lai giống hai loại lan xinh đẹp này, nên vội vàng xách cây lan ngay, sợ người khác mua mất. Mang về gần mười năm, cây lan nhất định không nở hoa, dù là có khi tôi nhớ đến, siêng nắng buổi sáng mang ra ngoài hướng Đông đón nắng sớm, chiều mặt trời gần lặn thì mang về hướng Tây. Treo ở chỗ có nắng nhạt nhòa buổi hoàng hôn, rễ dài rễ ngắn vươn ra bám đầy chậu, mà hoa vẫn chưa khi nào thấy.

Khi mua cây *Scaphosepalum breve* của Andy's Orchids bấy năm về trước, tôi tham nên mua nó vì thấy quảng cáo là *Quanh Năm Lúc Nào Cũng có Nụ Hoặc Hoa*, cây lại rất dễ trồng, không cần nắng và thích khí hậu mát, thế thì hợp với chỗ tôi đang ở quá rồi.

Vậy mà bao năm rồi, cây không chết, nhưng không nở hoa, dù nhiều khi chán, tôi có bỏ bê chút đỉnh, nhưng chăm sóc cẩn thận trở lại thì cây lan lại xanh tốt, toàn lá và chỉ có lá mà thôi. Thường thì khi mua lan của Andy's Orchids, tôi tin tưởng hoàn toàn những lời chỉ dẫn cách săn sóc in trên một cái thẻ đi kèm với cây lan, tưới nhiều hay ít, để chỗ nhiều ánh sáng hay chỗ râm

mát, thích khí hậu lạnh hay nóng. Đôi khi có một câu viết về cá tính đặc biệt của cây lan, như là câu viết cho cây *Scaphosepalum breve* này là *Quanh Năm Lúc Nào Cũng Có Nụ Hoặ Hoa*. Sau kinh nghiệm với cây lan này, lòng tin tưởng của tôi đối với Andy's Orchids có hơi bớt đi một phần, thỉnh thoảng nóng ruột tôi tính viết thư hỏi Andy là cây *Scaphosepalum breve* trong vườn của quý vị ở dưới California có nở hoa không?

Cây lan Úc, *Dockrillia striolatum* quá dễ trồng, sinh con đẻ cái tràn đầy cái chậu, xách nặng trĩu cả tay. Nếu có rơi rớt cộng nào xuống, nhặt lên bỏ vào cái chậu nhỏ khác là chỉ hai ba năm lại ra đầy chậu, vậy mà không có cách nào ra được một cái hoa. Mang ra chỗ nắng quá thì lá chuyển màu vàng không tốt, lại vội vàng chuyển vào chỗ mát, thì cây xanh tươi trở lại, lá non lá già, rễ trắng chen chúc nhau tìm chỗ vươn lên, nhưng hoa thì làm cách nào cũng không ló ra được.

Cây *Eria pannea* cũng thế, tưới mỗi ngày, chăm chú nhìn vào từng cành lá một, mong tìm được hình ảnh một nụ hoa xinh xắn giống như đã từng thấy trên *internet*, nhưng chỉ thấy xanh một màu xanh.

Mong hoa nở từ những cây lan kể trên, ngày ngày tôi vẫn kiên nhẫn, chăm chỉ tưới tắm chúng mỗi ngày. Mình tự an ủi mình là cây hoa không chết mà vẫn xanh tươi là quý, lỡ chúng nó có chết mình cũng phải chịu. Cây không cho hoa thì thương thức lá cũng được, miễn là cây lan chịu lớn dần lên với thời gian là mình cũng may mắn lắm rồi. Bàn tay của con người Trời sinh ra còn có ngón dài ngón ngắn.

Đó là những cây lan hư đốn của tôi, bù lại có vài cây kể ra dưới đây thì ngay ngày đầu mua về đã nở hoa, và tiếp tục nở hoa ròn rã cho đến bây giờ chưa khi nào ngừng. Bảy năm trước trong một cuộc triển lãm lan, tôi thấy một cây lan nhỏ xíu tên là *Appendicula elegans*. Cây lan không những nhỏ mà trông còn lạ nữa, cành đơn, lá như chân rết, ở mỗi đầu cành lơ lửng một vài đóa hoa nhỏ hơn cả một hạt cơm, màu trắng phơn phớt hồng. Tôi mua ngay cây lan xinh xắn này, hỏi người bán thì họ nói loại lan này thích nước, thế thì dễ quá, ngày ngày tôi cứ dội nước, và ngắm lá, ngắm những đóa hoa nhỏ xíu, thường thì tôi phải dùng kính lúp để ngắm hoa này.

Năm đầu tiên làm chủ cây lan *Appendicula elegans*, tôi không để ý đến sự ra hoa triền miên của nó. Nhưng đến năm thứ hai và cho đến bây giờ thì tôi đã nhận ra được sự quý giá hiếm có đó rồi. Cây lan này được tôi xếp vào loại lan quý của tôi, vì lan này dễ trồng quá, chỉ cần tưới nước mỗi ngày nếu muốn cây lan xanh tốt, bạn không tưới một hai ngày cũng không thấy suy suyền gì cả.

Còn hoa thì lúc nào ở đâu cảnh cũng có, mùa Xuân mùa Hạ thì hoa trắng đầy trên những cành khô ở ngọn nhỏ như sợi chỉ, những mùa khác thì hoa dù không nhiều nhưng nhìn vào cây lan là thấy thấp thoáng những đốm trắng ngay. Có một người bạn của nhà tôi, anh cũng trồng khoảng mấy chục cây lan, khi nào ghé nhà thăm chúng tôi anh cũng xin phép ngắm vườn lan của tôi. Có lần anh cầm cây *Appendicula elegans* lên ngắm nghĩa rồi nói: “Cây lan này nó nở vào mùa nào chị? Khi nào tôi ghé đây cũng thấy hoa của nó đang nở.”

Tôi cũng có lần đọc trong một diễn đàn về lan, có một người khoe ảnh một cây *Appendicula elegans* và viết: “Tôi mua cây lan này từ hồi tháng Ba, năm 2009, mà hoa nở từ đó đến bây giờ chưa bao giờ ngừng, chỉ tội là hoa của nó quá nhỏ, thôi thì tôi chiêm ngưỡng lá của nó cũng được.”

Hai năm trước tôi có mua cây *Dendrobium malbrownii*, cây lan tốt, lá xanh như một khóm mạ non, giữa những cành lá xanh tươi này, tôi thấy có vài bông hoa màu vàng nhạt, to bằng con ruồi.

Cây này cũng cần tưới hàng ngày, càng tưới càng ra cây con. Hoa chỉ nở khoảng một tuần là tàn, nhưng cũng y như cây *Appendicula elegans*, hoa rất nhỏ, và không ra nhiều những loại lan khác, nhưng luôn luôn, giữa bụi lá xanh um, lúc nào cũng thấy xuất hiện ít nhất là một đóa hoa.

Đây, lan cũng như người, mỗi cây lan ôm một nỗi niềm riêng, nở hoa nhiều, nở hoa ít, nở hoa theo mùa đúng lệ như cụ Trời đã ra lệnh, hoặc là cả suốt một đời cho đến chết cũng không cho chủ nhân được hưởng cái thú vui khám phá

cái nụ mới nhú ra, hưởng cái giây phút say sưa sáng khoái ngắm đóa hoa mình đã từng bao năm mòn mỏi mong chờ.

Xin hẹn và hy vọng gặp lại các bạn trong Tâm Tình Tây Bắc Seattle 2020 vào tháng tới.

Phạm Hào